

Élni!

Szirmai Károly

Az alacsony, köpcös, szenvedőarcú, őszülő asszony karjait összekulcsolva és puffadt lábait maga alá húzva, gondbaesetten ült a zöld-zománcos tűzhely közelében. Az edény elmosogatásával már negyedórája végzett, de nem ment be a fűtetlen hálóba, hogy félórára lepihenjen, mint máskor, hanem karosszékében törte magát a hülni kezdő konyhában, egészsége aggasztó rosszra-fordultán gondolkozva.

Azelőtt már négy előtt odaült a varrógéphez, s kisebb-nagyobb szünetet tartva, gyakran este fél kilencig is elhajtotta, de aznap nem nyitotta föl, az előző nap kapott kelmét se terítette ki, hogy kiszabja. Pedig máskor még betegen is odaállt dolgozni, hogy férje és fia keresetét megtoldja — félre-tegyen, gyűjtsön, kuporgasson — ellássa magukat mindennel, s a megmaradt garast élére rakja rosszabb, inségesebb időkre, melyekből korábban már kapott ízelítőt. Ez volt életének főcélja, ez adott értelmet létezésének, ez szabta meg teendőit, éberen örökös számontartással ennek jármába fogta övéit, s ezért hallatta többször bíráló, lamentáló hangját a ház körül végzett munkájukkal való elégedetlenségében.

De hogy aznap délután annyira elővette a nyöngeség, s a vizsgáló szakorvos figyelmeztetése is baljósan tért vissza gondolataiba, újra és újra szemrehányást tett magának.

Miért is vette át tegnap azt a kelmét, miért nem utasította vissza? Mert ha elfogadta, akkor meg is kell varrnia, amint valamivel jobban érzi magát, ámbár tudta, hogy ez újabb visszaesést okozhat. Pedig mióta állapota rosszabbra fordult, hányszor fölvette magában, hogy többé sem vállal, ez volt az utolsó! De ha nem tudta azt mondani, hogy nem! S bár külsőleg az ellenkezőjét mutatta, valójában mohón nyúlt minden újabb megrendelés után, nehogy valamiképp elszalassza.

Már tizenötödik éve csinálta ezt, mindenféle házimunkával tetézve. De amíg a túlfeszített iramot győzte, sohasem gondolt arra, hogy ereje mér-

téktelen herdálását s a gyomrán való takarékoskodást szervezete megsínyli és föllázad. Csak dolgozott, kuporgatott, hogy vegyen, szerezzen, vásároljon, teletömje a szekrényeket, megtöltse a lakást szükséges és szükségtelen dolgokkal, fölékesítse polgári vágyainak megfelelő disztárgyakkal, a falakat teleaggassa eredeti vagy annak vett festményekkel, s elégedetten szemlélje az egymásra teregetett ezerdinárosok vastagodását.

— Mások mindent fölélnek, azért nincs semmijük, pedig a gyomron sokat lehet spórolni — hangoztatta, makacsul és kitartóan érvényesítve ezt a felfogást életrendjükben, s még ünnepnapokon is takarékoskodva. Ritka beosztó érzékkel porciózott ki mindent, az orrcsiklandó sültektől kezdve a karcsú süteményrudacskáig vagy a pontosan vagdalt kakaósszeletekig. Senki sem vett ki annyit, amennyit kívánt vagy szeretett volna, mindenki tartotta magát a szinte parancsuralmi házrendhez.

A kicsiny, erélyes, őszülő asszony a mértéktartásban különben maga járt elől, mintha csak fogadalmat tett volna, hogy ellenáll gyomra minden csábító kísértésének.

— Nem lehet egyszerre mindent fölfalni, gondolni kell holnap s holnaputánra is — jelentette ki többször is ellentmondást nem tűrve.

S szava megfellebbezhetetlen volt, hiába próbálkozott férje puhító kísérletekkel, még kedves, kópés mosollyal alkudozó fia is csak ritkán tudta engedékenységre lágyítani.

Ez a túlzott takarékosság megnyilatkozott napi étrendjük más szakaszaiban is. Nem egyszer rászólt urára amiatt, mert használt tea helyett frisset főzött be, vagy mert több cukrot tett a csészéjébe. Ebből persze olykor mulatságos kis jelenetek adódtak, amikor férje, kis, túlökyszerű orrát harciasan fölkapva a rendes adagot megkettőzve, csakazértis „tekozlással” válaszolt.

Akkor délután is, habár a tágas konyha már hűlni kezdett, csak néha szórt egy-egy kanál apró lignitet a hunyorgó parázsra, inkább magát sanyargatva, összehúzódva gubbasztott. Mintha öntudata alatt — beidegzetten — tovább dolgozott volna benne a takarékoság elhárító védekezése a nélkülözés, a nincs, a szegénység ellen.

Kényyszerű tétlenségre ítélve s minthogy senki sem volt odahaza, még sohasem érezte magát annyira egyedül, mint aznap délután, s még sohasem nehezedett reá oly nyomasztóan betegségének komolysága. Máskor, állandóan elfoglalva, megvolt magában is, most azonban vágyott övéi s egy beszálló társaság után, hogy elterelje figyelmét, kiverje lelkéből a sötéten gunnyasztó gondot. Mert mióta betegsége kiragadta az egészségesek sorából, úgy érezte magát, mint megsebzett madár, mely sohasem fog többé föl szállni, s mialatt körötte zajosan áramlik, csapkod az élet, csak arra gondol, hogy mennyi ideje van még hátra.

Leginkább az bántotta, hogy a sors akkor szólt közbe, amikor mindent elért, ami asszonyi vágyaiban oly kecsagetőleg jelent meg valamikor — amikor jómódot teremtett, elvetette a beszerzés gondját, kibélelte otthonukat, s maguknak néhány család előtt polgári megbecsülést szerzett. Hogy ismerőseik többségének közömbös volt megtollasodásuk, ugyanolyan hűvösen vette, mint egy vékony réteg irigykedést. Viszonylagos megvagyonosodásuk, mint nem egy kispolgárban, bennük is kifejlesztett bizonyos lenéző gögőt, különösen azok iránt, akik helyzetüknél és élhetetlenségüknél fogva nem tudtak fölvergődni.

Csak nemrég még mily megelégedett volt, hogy szekrényében ott lóg egymás mellett a minden évszaknak megfelelő kabát, kosztüm vagy ruha, a fiókokban ott sorakozik az idényhez illő cipő s más ruházati kellék, csak be kell nyúlnia, ki kell vennie, hogy kiöltözködve, megmutassa és megmártsa magát a korszón egymás sarkába taposók áramlásában, s mindig évszakhoz szabott ruháján irigykedve akadjon meg a versenyben lemaradt nők pillantása.

Mily messze volt most ettől az elégedettségtől. A szekrényekben hiába lógtak a fölaggatott ruhák — egyikből-másikból több is a kelletténél —, már nem lelte bennük korábbi örömét, arra gondolva, hogy ez is megvan, ezt is beszerezte, *ez is az övé*, mert ki tudja, meddig viseli még őket, akkor sem szabadulva attól az érzéstől, hogy enyészetre ítelt testét sétáltatja bennük végig az utcán.

Azelőtt sohasem jutott eszébe, hogy hiába kuporgat, gyűjt, halmoz, eljő a pillanat, mikor mindez értelmét veszti, mikor mindent föláldozna, két kézzel szórna, hajigálna ki a szekrényekből, ha cserébe megtoldhatná búcsúzó életét legalább néhány esztendővel.

Mert hátha valóban aggasztó a betegsége, csak elhallgatják, titkolják, nem akarnak beszélni róla, sem övéi, sem a kezelő és szakorvos, csupán annyit mondanak, hogy betegségét komolyan kell vennie, kímélnie kell magát, semmit sem dolgoznia, vigyáznia étrendjére, akkor meggyógyul, jobban lesz — biztatták, hitegették, ámitották —, mert azt, hogy tulajdonképpen mi a baja, nem mondták meg, pedig így, bizonytalanságban tartva, mindenféle gondolt, a legrosszobbra is.

Ó, bár idehaza volnának, hogy nyugtalanító gondolataitól szabadulhatna!... Pedig már alkonyodott, a konyhabútorok lassan eltűntek, a szürkületbe mosódtak. Máskor, ha éppen nem volt dolga, ilyenkor karjait összefonva és el-elbóbiskolva, néha óráig is elüldögélt a sötétben. Most nem tudta elviselni, az örök sötétségre gondolt, amikor már nem lesz többé. Ó, hát csakugyan lehetséges ez, belenyughatik-e abba, hogy meghal, mikor élni akar!

Föllállt, fölkattintotta a villanyt, hogy a százötvenes égő szétverje a sötétséget, s menekülő, kushadt maradványait a sarokba űzze. Majd a szeskanál után nyúlt, s ezúttal nem takarékoskodva, bőven vetett a szemhéjait álmosan nyitogató parázsra. Hadd lobbanjon föl a láng, hadd kezdjenek táncba, a hasadékokon át kilebbenve a cikázó tűzpillék!

